

BLAŽ JURIŠIĆ KAO LINGVISTIČKI PRIMJER POVEZANOSTI HRVATSKE S EUROPSKOM KULTUROM¹

LINA MALEK

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija
Poslijediplomski doktorski studiji kroatologije
Borongajska cesta 83d, HR – 10 000 Zagreb
lmalek@hrstud.hr

UDK: 008:811.163.422] Jurišić,
B. "20"
Stručni članak
Primljen: 31. 10. 2020.
Prihvaćen: 5. 10. 2021.

Vrgadin Blaž Jurišić svojim je djelovanjem nesumnjivo pridonio hrvatskoj kulturi i znanosti 20. stoljeća. Zato je cilj rada bio dati kratak pregled Jurišićeva života i rada prema dostupnoj relevantnoj literaturi te ga, na temelju predočenog, pokušati smjestiti u europski kontekst. Jurišićevim su se radom i djelima bavili mnogi znanstvenici i stručnjaci, a ponajviše se njime kao ličnošću bavio prof. dr. sc. Josip Lisac. Jurišić se tako pokazao poznavateljem poredbenog jezikoslovlja (u mladogramatičarskoj tradiciji), sposobnim prvi primijeniti načela europske znanosti na opis hrvatske slovnice (1944., 1992.). Istakao se i kao izvrstan dijalektolog koji je marljivo proučavanje govora svojega rodnog otoka Vrgade vješto stavio u poredbeni dijalektološki okvir (1966., 1973.). Također je bio urednik *Hrvatske revije* Matice hrvatske (1930. – 1941.). Značajne je zasluge stekao i u proučavanju hrvatskog nazivlja pa tako i u pomorstvu, djelatnosti vrlo bitnoj za hrvatsku kulturu, gospodarstvo i međunarodnu komunikaciju. Stoga je na temelju rada opravdano reći da Blaž Jurišić pripada hrvatskoj, kao i široj europskoj kulturnoj i znanstvenoj sredini.

KLJUČNE RIJEČI:

Blaž Jurišić, hrvatski jezik, hrvatska kultura, lingvistika

¹ Rad je nastao pod mentorstvom akademika prof. dr. sc. Mislava Ježića, kojem zahvaljujem na konstruktivnim kritikama i sugestijama koje su poboljšale rad.

1. UVOD

S otoka Vrgade, jednoga od većih naseljenih otoka koji okružuju Nacionalni park Kornate, potječe hrvatski jezikoslovac Blaž Jurišić. Vrgada se nalazi u Zadarskoj županiji, a u povijesti je bila povezana i s današnjom Šibensko-kninskom županijom. Premda malena, važna je po tome što ju je uz ime *Rubricatas* prvi put spomenuo Anonim iz Ravene u djelu *Kozmografija* (Čače 2009: 61–67), a zatim i Konstantin VII. Porfirogenet u djelu *De administrando imperio*, naglasivši njezinu geostratešku poziciju i vrijednost (Jurišić 1966: 5). Na tom otoku u 19. stoljeću u obitelji Jurišić rodio se Blaž, koji se tijekom života bavio jezikoslovljem i psihologijom, ali i političkim radom. U psihologiji je ostvario doprinos svojim djelom *Psihologija pažnje* (1923), a hrvatsko je jezikoslovlje Jurišić zadužio prvom hrvatskom povijesnom slovnicom objavljenom u dva dijela, 1944. i 1992. (postumno). Važan je kao autor prvoga dijalektološkog rječnika nekog otoka (Vrgade). Svojim je znanstvenim djelovanjem obuhvatio onomastiku, pomorsko nazivlje, glagoljske spomenike. Bio je urednik *Hrvatske revije* Matice hrvatske pa je pisao o onodobnim političkim stanjima i osobama. O Jurišiću su pisali Šime Batović i suradnici (1992), Petar Šimunović (1974; 1993), Josip Lisac (1994; 2000; 2011; 2014; 2016), Stjepan Damjanović (2011; 2016), Sanda Ham (2006) i drugi. Stoga je cilj ovog rada dati kratak pregled Jurišićeva života i rada te ga, na temelju predočenoga, pokušati smjestiti u hrvatski i europski kontekst.

2. BIOGRAFSKI PODATCI O AUTORU

Petar Šimunović u *Portretima hrvatskih jezikoslovaca* dao je mnogo podataka kojima je predstavio različita područja Jurišićeve djelatnosti, rada i života. Blaž Jurišić rodio se 15. siječnja 1891., a umro je 10. veljače 1974. U osnovnoj je školi pokazao svoju darovitost, u gimnaziji u Zadru zavolio je glagoljicu, gdje se istovremeno upoznao sa Strankom prava. Na Pravni fakultet u Beču pošao je 1911., no ubrzo se vratio u Zagreb, gdje je upisao studij hrvatskoga i njemačkoga jezika te filozofije. Radom *Psihologija pažnje* stekao je doktorat iz filozofije (1921.), nakon čega je uslijedio studij prava te “1924. biva promoviran i za doktora prava” (Šimunović 1993: 232). U Zagrebu je i ostao, gdje je živio sve do umirovljenja, uz kratko vrijeme provedeno u Splitu jer je tamo četiri godine bio profesor na Višoj pedagoškoj školi. Josip Lisac (2014: 151) napominje kako je zanimljivo što se Ju-

rišić bavio filologijom, “premda nije doktorirao iz filoloških znanosti”. Šimunović nadalje piše da je Jurišić kao profesor radio u gimnazijama, na Akademijinu Jadranskom institutu te na Institutu za jezik JAZU (1993: 232). Slovio je kao “najbolji poznavatelj Starčevićevih djela” (Šimunović 1993: 232), a osim toga svoju je političku aktivnost popratio uredništvom i suradnjom u mnogim listovima. Šimunović naglašava: “Te godine Jurišićeva urednikovanja u Matici hrvatskoj bili su zvjezdani trenuci hrvatske književne periodike i hrvatskoga književnog stvaralaštva između dva rata” (1993: 232). Nakon šestosiječanjske diktature, u nepogodnim prilikama za hrvatski jezik, pokreće se časopis *Hrvatska revija* u kojem je svojim radom Jurišić posebnu pozornost stavljao na čistoću hrvatskog jezika. Šime Batović 1992. uredio je *Zbornik* sa znanstvenog skupa koji je održan u čast Blaža Jurišića na njegovu rodnom otoku 1991. godine. U njemu su pisali poznati znanstvenici i stručnjaci. Prvo poglavlje o životnom putu Blaža Jurišića potpisuje Zlatko Vince (1992: 17–24). U njemu je Vince opisao život ovog “istaknutoga znanstvenika i kulturnoga radnika”, koji je tijekom svojeg života ostao povezan sa svojim rodnim otokom Vrgadom, što dokazuju njegova djela o govoru Vrgade, matičnim knjigama i glagoljskim spomenicima (1992: 17).

Može se uočiti, na temelju Šimunovićevih riječi (1993: 231) i riječi Josipa Lisca, da je Jurišić u svome radu bio pedantan, sustavan, odgovoran i, što je vrlo važno, iznimno stručan za ono doba:

U znanosti se istaknuo prvim djelima svoje vrste u nacionalnom jezikoslovlju. Autorom je prve povijesne slovnice hrvatskoga jezika i prvoga cjelovitoga dijalektalnoga rječnika, vrlo vrijednih djela hrvatske genetske lingvistike. ... On se, poglavito u nepovoljnim vremenima tridesetih godina 20. stoljeća, u doba teško i za hrvatski jezik i za hrvatski narod uopće, isticao i vrlo osmišljenim sociolingvističkim gledanjima na materinski jezik i nepokolebljivom odlučnošću u borbi za hrvatsku jezičnu samobitnost. Formiran u doba dominacije mladogramatičarskih učenja u hrvatskoj sredini, Blaž Jurišić slijedio je takva gledanja, no sigurno je da je i on, kao i neki drugi hrvatski jezikoslovci, na temelju literature ili vlastitim promišljanjem, dolazio i do odmaknuća od tradicionalnih mladogramatičarskih shvaćanja. (Lisac 2000: 357)

Upravo činjenica da je Jurišić imao osmišljena jezikoslovna stajališta pokazuje da je proučavao i strane autore, konzultirao raznoliku literaturu i pokazivao da i Hrvatska može, zahvaljujući i svojim znanstvenicima i stručnjacima, biti itekako povezana s europskom kulturom, tj. da je Hrvatska iz vremena prve polovine 20. stoljeća

bila “uz bok” europskim misliocima. Njegov dijakronijski i sinkronijski poredbeni pristup radu također ukazuje da se radilo o vrsnom stručnjaku, koji je svojim vještinama i vrlinama, upornošću i staloženošću, pokazao kako se valja baviti znanošću te koliko je važno biti otvorena uma. Primjerice, proučavajući onomastička pitanja u svojim se radovima osvrnuo na Vitezovićev *Rječnik* s kraja 17. st. i na Jakova Antuna Mikoča (djelo iz 1892.), kako donosi Željko Stepanić (2005: 253).

Valja napomenuti da je Jurišić bio povezan i s Antunom Nizeteom, hrvatskim književnikom i prevoditeljem koji je život proveo u Italiji i u SAD-u te je “u Rimu pokrenuo i izdavao europski književno-umjetnički časopis *Parallelo* i bio urednikom u Matici hrvatskoj, a (...) od 1968. g. bio član Uredničkog odbora godišnjaka Hrvatske akademije u Americi, *Journal of Croatian Studies*, kao i predsjednik izdavačke kuće ZIRAL” (Lisac 2014: 151). Jurišić je, kako je vidljivo iz njegova *Dnevnika*, korespondenciju održavao s Nizeteom i za vrijeme Nizeteova boravka izvan Hrvatske te je kasnije Nizeteo spominjao Jurišića u izrazito pozitivnom kontekstu u izvanhrvatskim okruženjima (Lisac 2014: 151–157), čime je svakako ostvaren komunikacijski doprinos povezivanju hrvatske s europskom, ali i američkom kulturom.

Petar Šimunović najbolje je opisao ovoga skromnog i razboritog vrgadskog jezikoslovca: “Prof. B. Jurišić bio je uz to predavač, savjetnik, učitelj i prijatelj velikom broju mladih znanstvenika, kojima je ostao nenadmašenim uzorom marljivosti, ustrajnosti, točnosti, skromnosti i blagosti, a nadasve poštenja i uspravnosti. Pravi značaj!” (1974: 235). Josip Lisac dotakao se *Dnevnika Blaža Jurišića* koji je izdan povodom dvadesetogodišnjice Jurišićeve smrti:

U njem su tiskani malobrojni zapisi iz njegovih mladih dana (1909., 1912.), dominiraju bilješke iz tridesetih godina, osobito iz 1933., dok su bilješke iz šezdesetih (i pedesetih) godina (1953., 1962.-1969.) sažetije, ali ipak vrijedne da ostanu sačuvane. Sasvim je očito da objavljeni dnevnički zapisi nisu i sve dnevničke Jurišićeve notice, tj. sigurno je da su u teškim i opasnim vremenima mnoge njegove stranice nestale na ovaj ili onaj način. U tom dnevniku njegovo naglašeno hrvatsko gledanje usklađeno je s njegovom nepotkupljivom moralnošću i s primjerenom tolerantnosti. Dnevnik na svoj način govori o bitnim temama hrvatske kulture i politike, o mnogim pojedincima s kojima je komunicirao, pa i obiteljskim temama, a u cjelini nam živo oslikava njegovu ličnost i posvjedočenu njegovu moralnu čvrstinu, također i njegove poglede na neka lingvistička pitanja. (Lisac 2000: 362)

3. JURIŠIĆEVA DJELA

U poglavlju se govori o odabranim djelima Blaža Jurišića po kojima je ostao zapamćen među znanstvenicima i stručnjacima, i to prema kronološkom radu objavljivanja². Dakako, govori se i o autorovim djelima u sklopu rada u Matici hrvatskoj³.

² Popis koji je u nastavku rezultat je mrežnog pretraživanja literature i izvora u razdoblju od sredine listopada do sredine studenoga. Posjećene su sljedeće mrežne stranice: nsk.hr, dizbihazu.hr, hrcak.hr, katalogknjiznice.hr, enciklopedija.hr, pitajteknjiznicara.hr i druge. Bibliografija Blaža Jurišića podrobnije je istražena i zabilježena u djelima poznatih znanstvenika i stručnjaka, a kojima se autorica bavi u trećem poglavlju. Kako tema ovog rada nije cjelokupna Jurišićeva bibliografija, popis u nastavku simboličan je dodatak tekstu radi ostvarenja postavljenog cilja rada.

Odabrana bibliografija Blaža Jurišića

a) monografije:

- 1944. *Hrvatska slovnica*. Zagreb: Matica hrvatska.
- 1966. *Rječnik govora otoka Vrgade – I. dio*. Zagreb: JAZU.
- 1973. *Rječnik govora otoka Vrgade – II. dio*. Zagreb: JAZU
- 1992. *Hrvatska slovnica* (pretisak). Zagreb: Matica hrvatska.
- 1994. *Dnevnik Blaža Jurišića* (priredila B. Rako). Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

b) znanstveno-stručna djela:

- 1953. "Imena rtova i uvala u Šibenskoj luci i njejoj okolici". *Ljetopis Jugoslavenske akademije*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 178–187.
- 1953. "Izvještaj o istraživanju glagoljskih spomenika Vrgade". *Ljetopis Jugoslavenske akademije*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 244–245.
- 1953. "Starohrvatska imena dvaju naših otoka". *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 235–251.
- 1955. "Pregled rada na pomorskoj terminologiji i toponomastici 1949-1954. godine". *Ljetopis Jugoslavenske akademije*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 341–352.
- 1956. "Opažanja o govornim osobinama zapadne Istre s otocima". *Ljetopis Jugoslavenske akademije*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 396–407.
- 1956. "Pomorski izrazi u Vitezovićevom rječniku". *Anali Jadranskog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 297–403.
- 1962. "Glagoljski spomenici otoka Vrgade". *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 85–185.
- 1962. "O našoj pomorskoj terminologiji". *Pomorski zbornik, I-II*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 451–468.
- 1989. "Pitanje hrvatskoga pravopisa". *Jezik* 37, 4: 121–126.

c) članci iz periodike:

- 1928. "Matica Hrvatska u štampi". *Hrvatska revija: dvomjesečnik Matice hrvatske* 1, 1/2: 219–224.
- 1929. "Strossmayer iza kulisa". *Hrvatska revija: dvomjesečnik Matice hrvatske* 2, 3: 145–159.
- 1933. "Strossmayer prema Bosni". *Hrvatska revija: dvomjesečnik Matice hrvatske* 6, 5: 265–268.

d) priređivački rad:

- 1932. Milutin Nehajev. *Rakovica: o 60. godišnjici smrti Eugena Kvaternika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- 1943. Ante Starčević. *Izabrani spisi / Ante Starčević*. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod.

e) antologijski rad:

- 1971. Ante Starčević. *Misli i pogledi: pojedinac – Hrvatska – svijet*. Zagreb: Matica hrvatska.

³ Jurišić često piše "Matici Hrvatskoj", no kako je u vrijeme pisanja ovog rada službeni naziv Matica hrvatska, tako bilježi autorica rada.

Svakako treba naglasiti da su neka djela objavljena postumno, neka su doživjela pretiske itd. Autorica se osvrće na *Nacrt hrvatske slovnice* te *Rječnik govora otoka Vrgade* jer predstavljaju autorova najvažnija djela, a ujedno pokazuju da je Jurišić dostupnim, poznatim i bliskim, suvremenim pristupom pridonio razvoju hrvatskoga jezikoslovlja.

Najvažnija su jezikoslovna djela koja spominje Lisac (2000: 357–362):

- a) *Nacrt hrvatske slovnice* (1944; 1992.) – prvi dio *Glasovi i oblici u povijesnom razvoju* sastavljen je i objavljen tijekom Drugoga svjetskog rata, dok je drugi *Tvorba imenica u povijesnom razvoju* objavljen 1992. (Lisac 2000: 360)
- b) *Glagoljski spomenici otoka Vrgade*, 1962.
- c) *Rječnik govora otoka Vrgade* (1966., I. dio; 1973., II. dio) – “prvi komparativni hrvatski dijalektološki rječnik” (Lisac 2000: 360).

Onomastička i toponomastička djela:

- a) *Naputak za bilježenje obalnih toponima*, 1950.
- b) *Naputak za sakupljanje narodnih pomorskih naziva*, 1950.
- c) *Starohrvatska imena dvaju naših otoka*, 1953.
- d) *Građa za pomorsku terminologiju*, 1955.
- e) *Toponimika zapadne Istre, Cresa i Lošinja*, 1956.

Jezikoslovac Josip Lisac potpisuje najveći broj radova o Jurišiću, a o kojemu je još 70-ih pisao i Petar Šimunović. Iz poglavlja “Popis radova dr. Blaža Jurišića”, što ga je priredila Biserka Rako, Jurišićeva kći, u *Zborniku* urednika Šime Batovića (1992) može se saznati kako je napisao više od 200 tekstova; znanstvenih, stručnih, političkih, pisama upućenih poznatim ličnostima i suvremenicima te drugih vrsta. Prema navedenim autorima, do 1991. objavljeno je točno četrdeset bibliografskih jedinica u kojima su se drugi autori bavili Jurišićem.

3.1. NACRT HRVATSKE SLOVNICE

Jezikoslovac Dalibor Brozović u *Zborniku* je pisao o *Nacrtu hrvatske slovnice*. Naglasivši dvodijelnost *Nacrta*, istaknuo je kako prva knjiga sadrži “povijesni prikaz jezičnoga razvoja, (...) razvojne putove jezika u hrvatskim pisanim izvorima i u hrvatskoj književnosti, i (...) historijsku fonetiku i morfologiju” (Brozović 1992: 37). Brozović je naglasio da je Jurišićev *Nacrt* zastario te da je pisan u mladogramama-

tičarskom duhu, no da unatoč tome donosi i “originalne i začudno moderne, svježe misli” (Brozović 1992: 37).

Josip Lisac opisao je ukratko sva poglavlja prvog dijela *Nacrta*. Jurišić je u “Uvodu” opisao slavenske jezike i ostale indoeuropske jezike, a hrvatski je jezik prikazao kroz organske idiome i standardne oblike (Lisac 2011: 16). U “Vrelima” se može pronaći popis djela o razvoju hrvatskog jezika (spomenici, znanstvena literatura, slovnice, rječnici). Na sustavan i tradicionalan način obrađeni su glasovi, oblici ne toliko detaljno. Knjiga završava popisom literature te indeksom riječi i imena (Lisac 2011: 16). Što se pak drugog dijela tiče, Lisac napominje da je priređivač D. Brozović unio neke dopune te da Jurišić svoje djelo temelji na djelima “Karla Brugmanna, Antuna Mayera, Tome Maretića i Vaclava Vondraka. Odatle je lako razumjeti njene mladogramatičarske značajke, no i odmaknuća od takva pisanja sasvim su očita, pa i stanovita Jurišićeva samostalnost i prvenstvo u rješavanju niza teških pitanja” (Lisac 2011: 16). Upravo izvori za Jurišićeva djela pokazuju da je bio učenjak širokih pogleda na struku, da je koristio stranu literaturu i na taj način europske ideje primjenjivao u svojim promišljanjima, a zbog čega se može govoriti o povezanosti hrvatske s europskom kulturom baš na primjeru “samo” jednog čovjeka. Drugi dio *Nacrta* na moderan je način usmjeren na hrvatsku tvorbu riječi čime je popunjena praznina u genetskoj lingvistici, smatra Lisac (2011: 16–17).

U knjizi *Povijest hrvatskih gramatika* Sanda Ham (2006: 187; 197–200) dotakla se i Jurišićeva *Nacrta hrvatske slovnice*, u sklopu poglavlja “Hrvatske gramatike u 20. stoljeću”. Ham ističe da je Jurišićeva gramatika nastala u vrijeme “izlaska iz Jugoslavije, razdoblju osnutka i trajanja vlastite države, Nezavisne Države Hrvatske”, tj. u onome razdoblju “pohrvaćivanja rashvaćenoga” (Ham 2006: 187). Prvi dio gramatike objavljen 1944. godine nosi naziv *Nacrt hrvatske slovnice I, Glasovi i oblici u povijesnom razvoju*, dok je drugi, *Nacrt hrvatske slovnice II, Tvorba imenica u povijesnom razvoju*, dovršen 1948. u rukopisnom izdanju, a tiskan 1992. u Zagrebu. O prvom dijelu Jurišićeve gramatike Ham (2006: 197) donosi: “Slovnica pisana *korienskim* pravopisom ... nije se ni spominjati smjela, a kamoli upotrijebiti”, dok o oba dijela *Nacrta* naglašava: “U svoje vrijeme zbog političkih razloga bez pravog odjeka, Jurišićeva je slovnica i u naše vrijeme ostala bez bitnijeg odjeka, ali zbog jezikoslovnih razloga – riječ je o mladogramatičarskoj gramatici, metodološki zastarjeloj” (Ham 2006: 197). Premda sadrži više od 200 stranica, “Napomene” i tri glavna poglavlja, jezik kojim se Jurišić koristi te primjeri, prema Ham, primjeri su srbizama. A te je srbizme opisao Dalibor Brozović, koji je za tisak priredio drugo izdanje prvoga dijela *Nacrta* i napisao “Predgovor”, “Dopunske isprave” i “Bilješke”. Brozović (1992: V–XVIII) opisuje da su oni “postali zbog brzine ko-

jom je djelo imalo biti tiskano, ali i zbog dugogodišnjega historijata velikosrpskoga i unitarističkoga jezičnog pritiska i srpskog jezičnog utjecaja” (prema Ham 2006: 199). Ham upozorava kako Jurišić ne daje potpuni pregled hrvatskih slovnica te da “preskače” cijelo 19. st., kao i da je, zapravo, “na djelu ponešto ublažen režimski pogled na hrvatsku jezičnu povijest” (2006: 199). Također, u pogledu normativnih smjerova, Jurišić upućuje na maretićevski smjer (Ham 2006: 199). Autorica pojašnjava Jurišićev pristup:

Sve je to Jurišiću moralo biti poznato, a onda: zašto u endehazijskoj hrvatskoj slovnici živi ne samo maretićevština nego i posrbljeni oblici? Na to se pitanje može dati jednostavan i logičan odgovor: Jurišić je godinama, i to u godinama velikosrpskih unitarističkih pritisaka (...) bio profesorom Više pedagoške škole u Zagrebu i Splitu, Filozofskoga fakulteta u Zagrebu; kada je 1943. godine *okružnicom Ministarstva narodne prosvjete i zakonskom odredbom o olakšanju školovanja visokoškolicima vojnicima* iz 1944. morao napisati stručne knjige, posegnuo je za onim što je već za potrebe visokoškolske nastave imao napisano jer za drugo nije bilo vremena; to što je bilo napisano, napisano je u duhu svojega vremena, opterećeno unitarizmom i iskrivljenim pogledima na povijest hrvatskoga jezika. (Ham 2006: 199–200)

No, iako protkana srpskim primjerima, Ham ističe kako je ova gramatika važna jer predstavlja prvu našu gramatiku u kojoj se spominju fonetika i fiziologija glasa, što čini prve korake “prema suvremenom jezikoslovlju” (Ham 2006: 200). Osim toga, drugi dio gramatike slovi kao “jedina povijesna hrvatska tvorba koju imamo”, utvrđuje Ham (2006: 200).

3.2. RJEČNIK GOVORA OTOKA VRGADE

Božidar Finka u *Zborniku* se dotakao Jurišićeve dijalektološke djelatnosti. Među prvima je Jurišić opisao “čak 13 osobina kao isključivo obilježje čakavskoga narječja, a sve su potvrđene i u vrgadskom govoru” (Finka 1992: 43), čime je Jurišić nastojao dokazati da nije sasvim ispravna Rešetarova tvrdnja kako se otočani koriste štokavštinom. Više od 8000 leksema (Lisac piše o 8500 natuknica (2011: 14–15)) zabilježenih u *Rječniku govora otoka Vrgade* sasvim visoko pozicioniraju ovaj *Rječnik* u kontekstu hrvatske dijalektologije (Finka 1992: 43). Kada je riječ o sadržaju, Josip Lisac ističe da je u monografiji Jurišić obradio glasove, naglasak, oblike, tvorbu riječi, sintaksu i onomastiku, a kraj donosi i oglede govora (2011:

14–15). Građu za ovo djelo Jurišić je prikupljao od 1908. do 1960. godine, a osim romanizama, *Rječnik* sadrži germanizme, turcizme, grecizme i riječi podrijetlom iz drugih jezika. Puni naziv *Rječnik govora otoka Vrgade uspoređen s nekim čakavskim i nekim zapadnoštokavskim govorima* ukazuje na komparativnu osnovu djela “čime je Jurišić postao autor prvoga komparativnog hrvatskog dijalektološkog rječnika ... jer je veoma pouzdan, djelo je trajne vrijednosti i nezaobilazna značenja” (Lisac 2011: 14–15).

3.3. DRUGA VAŽNA DJELA

Važan su dio Jurišićeva rada svakako onomastička istraživanja o kojima je autor objavio nekoliko izvještaja i članaka, a kojima se bavio nakon Drugoga svjetskog rata (Lisac 2011: 17). Petar Šimunović u *Zborniku* se osvrnuo na autorov onomastički rad. Jurišić je radio na prikupljanju toponima jadranske obale – zapadne Istre, Lošinja, Cresa i pripadajućih otočića te šibenskog i kornatskog područja. Također se bavio toponimima, imena i prezimenima na Vrgadi, na temelju čega je Šimunović ustanovio da postoje dva sloja hrvatskog pučanstva koje je živjelo na Jurišićevu otoku (Šimunović 1992: 51). Nedo Grbin naglašava da je Jurišić, napisavši prvi opis glagoljskih spomenika Vrgade, iz “malobrojnih, šturih i oskudnih tekstova” uspio dati kvalitetne, nove podatke kojima je utvrdio “nova imena popova glagoljaša u Vrgadi te redosljed župnika i njihovih zamjenika od 1651. do 1832. i dalje do 1948.” (Grbin 1992: 67). Poznato je, a i u ovome radu već spomenuto, da je Blaž Jurišić autor znanstvenog djela *Psihologije pažnje* (1922, 1923), a o tome je u *Zborniku* osvrtao Tomislav Grgin (1992: 73–75). Za to Jurišićevo djelo Milovan Gavazzi piše kako je pregledna i zbita sintetičnost bitna značajka tog djela (Lisac 2000: 358). O odnosu Ivana Gorana Kovačića i Blaža Jurišića u *Zborniku* pisao je Josip Lisac (1992: 77–86), i to na temelju korespondencije dvojice suradnika, prijatelja i suvremenika, čiji se životni vijek uvelike razlikovao. No, koliko je jedan važan za povijest hrvatske književnosti i kulture, toliko je drugi važan za hrvatsku znanost i lingvistiku. A o povijesti Vrgade i Jurišićevu doprinosu upoznavanju tog otoka članak je napisao Lucijan Kos (1992: 87–102), koji je dao kvalitetan komentar o Jurišiću:

Prof. Blaž Jurišić osim iz svoje uže specijalizacije znanstvenog i stručnog rada dao (je) obilan prilog upoznavanju svog rodnog otoka Vrgade i to prvenstveno s aspekta historije, geografije, demografije i ostalih disciplina. Njegov rad možemo sažeti ovako:

- Kroz sva znanstvena i stručna djela prof. Jurišića proizlazi težnja o povijesnom razvoju lingvistike ove mikroregije – otoka Vrgade, bližeg i daljnjeg otočja sjeverne Dalmacije, kao i njihovih otočana, uključivši i stanovnike obale kopna i njezina neposrednog zaleđa.

- U svom plodnom i marljivom radu prof. Jurišić odlikovao se velikom ljubavlju za svoj rodni otok i njegove otočane ne samo s aspekta govora starih Vrgadinaca, već i iz drugih disciplina, a naročito toponomastike, onomastike i dr. U radu sa svojim suradnicima i studentima odlučno je tražio stručnost, jezičnu zakonitost umjerenost i savjesnost, jer je i živio u otežanim uvjetima kad se je tražilo neprirodno čistunstvo u jeziku i pravopisu.

- Mnogi naši književnici i historičari jezika, često suprotnih političkih mišljenja i uvjerenja u odnosu na ovog velikog pregaoca, priznavali su mu izuzetnu stručnost. Tako nedavno preminuli književnik Marin Franičević u svojim poznatim “Sjećanjima na prve ratne dane”, objavljenim 80-ih godina, kao i književnik Joža Horvat, moreplovac, rekli su za prof. Jurišića “...poznavajući ga kao izvanrednog stručnjaka ...njemu i kao čovjeku i humanisti nije se imalo što prigovoriti ...”

- Svoju je Vrgadu i zdušno i s velikim entuzijazmom znanstveno obradio, čime je ostavio novim pokoljenjima bogato nasljeđe ove u prošlosti razvijene mikroregije. (Kos 1992: 98)

4. ULOGA BLAŽA JURISIĆA U PROUČAVANJU I ZAŠTITI HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA

Petar Šimunović istaknuo je kako je Jurišić u “jezičnu arenu” ušao 1917., i to kao student koji podupire Tomu Maretića, a koji se zalagao za jezično jedinstvo Srba i Hrvata (1993: 232). Kao pravaš podupro je latinicu i ekavicu jer je upravo Starčević koristio takav izgovor. Međutim, vrlo je brzo Jurišić zaključio da Srbi ipak ne doživljavaju to jedinstvo kao i Hrvati (Šimunović 1993: 233). Ubrzo piše i svoj poznati tekst “Sve je dobro što oni napišu!” kao reakciju na jezični unitarizam što ga tada potiče srpska jezična politika na čelu s Aleksandrom Belićem (Šimunović 1993: 233). Važan je i Jurišićev stav koji zastupa u tridesetim godinama:

Koliko god hrvatski vukovci pokazuju otklon od srpskog unitarističkog poimanja jezika, gledajući kako se beogradski jezični tip nameće posvuda po Hrvatskoj, najodlučniji iskorak čini upravo Blaž Jurišić, prepoznavši u člancima

i jeziku tada osnovanog beogradskog časopisa *Naš jezik* kako se beogradski tip bezobzirno prenosi i nameće “celom našem narodu” (Šimunović 1993: 234).

Svoje stajalište, s kojim su se složili Stjepan Ivšić i Miroslav Krleža, obrazlaže Jurišić tako što napominje:

... književna (je) štokavština živjela u Hrvata prije Vuka Karadžića, a Karadžićevim je načelima dobila samo narodskiji oblik, što nije prednost, jer je Vuk u prijevodu Svetoga pisma morao često odstupiti od narodnoga jezika. Nije stoga Karadžić uveo u hrvatsku književnost narodni jezik, nego je ona od XV. stoljeća pisana živim narodnim jezikom, koji se upravo na toj književnosti izgrađivao i bogatio. (Šimunović 1993: 234)

Josip Lisac u 107. knjizi edicije *Stoljeća hrvatske književnosti*, koju je uredio Stjepan Damjanović, ponajbolje je sažeo Jurišićev lik i djelo te pokazao da je upravo preko Jurišićeva jezičnog rada hrvatska kultura bila povezana s europskom. Većina toga također je spomenuta u Šimunovićevu *Portretu*. U članku o lingvističkom radu Blaža Jurišića Josip Lisac tako smješta Jurišića u kontekst vremena u kojem je živio ističući pozicije na kojima je radio Jurišić:

Također se dosta angažirao u publicistici i u političkom radu (kao istaknuti pravaš), posebno pak uređivanjem listova i časopisa. Naročito je uređivanje *Hrvatske revije* od 1930. do 1941. značilo mnogo ne samo za Blaža Jurišića nego i za hrvatsku kulturu u cjelini, posebno zbog toga što je Jurišić kao urednik nastojao okupljati sve najbolje hrvatske pisce i učenjake toga doba. Ukupno uzevši, važan je i Jurišićev esejistički i kritičarski rad. (Lisac 2000: 357)

Kada je riječ o *Hrvatskoj reviji*, nezaobilazna je i sljedeća činjenica koju ističe Lisac, a koja ponovno ukazuje na Jurišićev karakter:

Poznato je da su 1932. g. s *Hrvatskom revijom* prestali surađivati ljevičari Miroslav Krleža i August Cesarec, ali je ljevičarske suradnje u *Hrvatskoj reviji* i dalje bilo (Dobriša Cesarić, Miroslav Feldman, Ivan Goran Kovačić itd.), svakako, prvenstveno zbog Jurišićeve želje da u svom časopisu okuplja sve najbolje hrvatske autore, bez obzira na njihove različite svjetonazorske poglede. (Lisac 2014: 153)

S obzirom na to da je godinama sve više radio na obrani hrvatskoga književnog jezika, godine 1936. Jurišić je bio jedan od sastavljača *Pravila* Društva “Hrvatski jezik”, a od 1938. sudjeluje u pokretu za hrvatski književni jezik, kojega je plod knjiga Petra Guberine i Krune Krstića o razlikama između srpskog i hrvatskog jezika (Lisac 2000: 359). Pokret je za svrhu imao:

... izraditi hrvatski pravopis koji bi se, po Jurišićevu shvaćanju, temeljio na fonetskom (fonološkom) načelu uz određene koncesije korijenskom (morfološkom) rješenju; izraditi hrvatsku slovicu, hrvatski rječnik i rječnik jedinstvenog normiranog nazivlja koji bi bio obvezatan u školama radi ukorjenjivanja hrvatske terminologije, koja je od XIX. stoljeća marljivo stvarana i sustavno rastakana u zajedničkoj državi. (Šimunović 1993: 234–235)

Nekoliko mjeseci 1941. godine Jurišić je bio na funkciji ravnatelja Hrvatskoga državnog ureda za jezik, tijekom koje je “nastojao spriječiti brzopleto uvođenje morfonološkoga pravopisa (jer) (...) zagovara umjereni fonološki pravopis za hrvatski jezik, i to kao prikladniji od morfonološkoga za tip jezika kakav je hrvatski” (Lisac 2000: 359).

Stjepan Babić u svom je članku opisao Jurišićeva razmišljanja o pravopisnoj problematici (1992: 61) s obzirom na to da je Jurišić 1941. godine, osim ravnateljavanja, bio član Povjerenstva za jezik, njegovu čistoću i pravopis. U tom vremenu Jurišić se “po crti svoga stručnoga i ljudskoga uvjerenja” opredijelio za fonološki pravopis premda bi možda bilo “oportunije”, smatra Babić, da se odlučio za morfološki oblik pravopisanja (1992: 61). No, Jurišić je svoj odabir lingvistički i praktično obrazložio:

Može se reći da je to učinio zato što je taj pravopis bio u upotrebi pa je na nj navikao; “Svi pravopisi svijeta čuvaju ustaljenu tradiciju, dok god se daje, samo se kod nas svaki čas mijenja pravopis” (Književni i narodni jezik, Omladina, XVII, 2, Zagreb, 1933: 17). (Babić 1992: 62)

Zato Babić ističe dvostruku štetu koja bi nastala promjenom pravopisa, a koju je opisao Jurišić, a to su prosvjetna (“Svi bi sadašnji Hrvati postali nepismeni, pa bi svi morali učiniti iznova pravopis” (Jurišić 1933: 17 prema Babić 1992: 62) i ekonomska šteta (“čitava književnost tiskana sadašnjim pravopisom morala bi se pretiskivati u drugi pravopis” (Jurišić 1933: 17 prema Babić 1992: 62). Jurišić je tada naglasio: “Ja bih osobno volio, da Hrvati nisu pred pedeset godina prešli na jači

fonetički pravopis, ali jer je pravopis stvar navike, a čitavo je naše živuće pokoljenje na nj naviklo, mislim da ga treba ostaviti na miru ...” (prema Babić 1992: 62). Jurišić je, sa stručnog stajališta, spomenuo i znanstvenu (“napredniji pravopis bio bi zamijenjen zastarjelim”) i praktičnu štetu (prema Babić 1992: 63). Babić ističe da je Jurišić bio osoba koja je čvrsto stajala iza svojih mišljenja i uvjerenja pa je tako još 1941. podnio “ostavku na mjesto ravnatelja Hrvatskoga državnog ureda za jezik” jer je osnovni zadatak Ureda i Povjerenstva za jezik, njegovu čistoću i pravopis bio izrada korijenskog pravopisa (Babić 1992: 64).

Šimunović piše kako je od 1941. do 1945. Jurišić napisao nekoliko jezikoslovnih političkih članaka u kojima je branio hrvatski književni jezik. Ponudili su mu bili tada i mjesto na Mudroslovnom fakultetu, no s obzirom na to da je Jurišić znao da je tamo politički postavljen, posao nije prihvatio, već se vratio na Višu pedagošku školu. Nakon toga odlazi na Institut za jezik JAZU (od 1949.) i stvara svoja najbolja djela, a na kojima je već ranije radio (Šimunović 1993: 235–236).

Važno poglavlje *Zbornika* u čast Blaža Jurišića predstavlja postumno objavljen članak Blaža Jurišića “Nad knjigom Jakše Ravlića: *Matica hrvatska* 1842-1962, Zagreb 1963.” (Batović 1992: 103–131). Urednik Batović naglasio je da je Jurišić u tom prilogu ispravljao i objektivizirao Ravličeva pisanja o radu Matice hrvatske jer je Jurišić kao član književnog odbora Matice (1925. – 1945.), urednik Matičina časopisa *Hrvatske revije* (1930. – 1941.) i tajnik Matice (1933. – 1936.) dobro iznutra poznao prilike (Batović 1992: 103, 106).

Jurišić se u svojem sociolingvističkom radu istaknuo gledištima i zalaganjem za samobitnost hrvatskog jezika (Lisac 2011: 11). Čitao je literaturu, razvijao vlastita početna stajališta i ideje, konstantno se razvijao. Tomu svjedoči velik broj jezikoslovnih, književnih, psiholoških i političkih knjiga, članaka i tekstova koje je Jurišić publicirao, kao i korespondencija koju je vodio sa svojim suvremenicima, u kojoj je bez zadržke iznosio vlastito argumentirano mišljenje (Lisac 2011: 11–19). Jurišić je važan kao esejist, kritičar, publicist i kao politički djelatnik, ističe Lisac, a posebice kao desetogodišnji urednik *Hrvatske revije*, što je značilo “mnogo ne samo za Blaža Jurišića nego i za hrvatsku kulturu u cjelini, posebno zbog toga što je Jurišić kao urednik nastojao okupljati sve najbolje hrvatske pisce i učenjake toga doba” (Lisac 2011: 11). Jurišić se također kritički osvrtao na kazalište pa je tako pisao o Krleži i Begoviću.

Iako je u počecima lingvističkog rada surađivao s Tomom Maretićem na *Rječniku* i 1919. napisao članak “Za književno jedinstvo” (jer je tada bio aktualan prijedlog za usvajanje zajedničkog jezika i pisma u hrvatske i srpske književnosti), ubrzo je uvidio opasnost od unitarizma te je isticao da je protiv naglih jezičnih forsiranja,

zalagao se za hrvatski književni jezik i ijekavštinu (Lisac 2011: 12–13). U vremenu kada je bio ravnatelj Hrvatskoga državnog ureda za jezik (1941.) nije podržao naglo prodiranje morfonološkog pravopisa u jezik, već je bio sklon umjerenom fonološkom, pa je zbog uvođenja korijenskog pravopisa podnio i ostavku.

Božidar Finka (1992: 133) u osvrtima na članke objavljene u *Zborniku* (Batović 1992), opisao je Jurišića “kao iznimnoga znanstvenoga i kulturnoga pregaoca, društvenoga i nacionalnoga barda, ... izuzetno moralnoga lika”, što je pokazano u *Zborniku*. Tome u prilog idu i komentari Šimuna Jurišića objavljeni u *Hrvatskoj reviji*. Šimun Jurišić (2007: 127–130) opisao je na koji je način Blaž Jurišić održavao Maticu hrvatsku i *Hrvatsku reviju* nadstranačcima, što je izrazito važno za vrijeme u kojem je Jurišić djelovao. Jurišić se zalagao za očuvanje hrvatskog jezika, ali je isto tako omogućio književnicima drugačijih političkih opredjeljenja objavljivanje tekstova u *Hrvatskoj reviji* (2007: 128). Šimun Jurišić (2007: 127) ističe kako je Blaž Jurišić bio mišljenja da “narodna ustanova kao Matica hrvatska ne smije zaploviti isključivo jednom strujom, jer bi onda prestankom ove prestala i ona”. Time je Blaž Jurišić pokazao svoju objektivnost, uravnoteženost i prihvaćanje drugoga, čime je potvrđena i Finkina misao o njegovu izrazito moralnome liku.

Josip je Lisac zaključio (2014: 156):

Rad Blaža Jurišića u cjelini je vrlo opsežan, izvanredno važan u jezikoslovlju, sasvim nezanemariv u publicistici, u književnoj kritici i u obradbi kulturne i političke povijesti, spomena vrijedan u području psihologije, vrlo velik u uredničkoj dionici, bez beletrističkih i prevoditeljskih ambicija, plodan u odnosu prema drugima.

5. ZAKLJUČAK

Ovim su radom ukratko prikazani život i djela poznatoga hrvatskog jezikoslovca 20. stoljeća, Blaža Jurišića. Kao jezikoslovac napisao je prvu povijesnu slovniceu hrvatskog jezika (glasovi, oblici, tvorba imenica) *Nacrt hrvatske slovnice I i II* (1944., 1992.), zatim prvi dijalektološki rječnik nekog otoka – *Rječnik govora otoka Vrgade* u dva sveska, temeljen na poredbenom pristupu (1966., 1973.), te više vrlo vrijednih onomastičkih radova. Osim što se bavio jezikoslovljem, uređivao je *Hrvatsku reviju* Matice hrvatske i time dao znatan prinos kulturnomu životu u Hrvatskoj. Bio je dio Pokreta za hrvatski književni jezik (1938.) te je s Krunom Krstićem i Petrom Guberinom pridonio spoznajama na kojima se 1967. temeljila *Deklaracija*

o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika. Bio je i ravnatelj Državnog ureda za jezik i po znanstvenoj se savjesti tog položaja i odrekao. Svime je time dao znatan prinos njegovanju hrvatskog jezika. U svojem znanstvenom radu pokazao se vrlo upućenim i savjesnim znanstvenikom. Pokazao se poznavateljem poredbenog jezikoslovlja (u mladogramatičarskoj tradiciji) sposobnim prvi primijeniti načela europske znanosti na opis hrvatske slovnice. Istakao se i kao izvrstan dijalektolog koji je marljivo proučavanje govora svojega rodnog otoka Vrgade umio staviti u poredbeni dijalektološki okvir. Stekao je znatne zasluge i na proučavanju hrvatskog nazivlja pa tako i u djelatnosti vrlo bitnoj za hrvatsku kulturu i gospodarstvo, a koja ih izrazito povezuje s međunarodnom komunikacijom, kao što je pomorstvo. Za svoje se znanstvene, političke i moralne stavove imao hrabrosti i javno zalagati pa i podnositi posljedice toga javnog zalaganja. Svojim znanstvenim i kulturnim djelovanjem Blaž Jurišić pripada hrvatskoj, kao i široj europskoj kulturnoj i znanstvenoj sredini. Naposljetku, može se zaključiti da je Blaž Jurišić ostvario vrlo znatan prinos hrvatskoj kulturi, a i njezinoj europskoj dimenziji. Ovaj je rad samo kratak pregled njegova života i rada, tj. djela koje su cijenili i visoko ocjenjivali drugi onodobni i današnji znanstvenici i stručnjaci.

LITERATURA

- BABIĆ, Stjepan i Dalibor BROZOVIĆ. 1989. "Iz bliske prošlosti našega jezika (III)". *Jezik* 37, 4: 118–121.
- BABIĆ, Stjepan. 1992. "Jurišićeva razmišljanja o pravopisnoj problematici". *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 61–65.
- BATOVIĆ, Šime (gl. ur.). 1992. *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar.
- BROZOVIĆ, Dalibor. 1992. "O Jurišićevu "Nacrtu hrvatske slovnice"". *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 37–42.
- BROZOVIĆ, Dalibor. 1992. "Predgovor". *Nacrt hrvatske slovnice (Blaž Jurišić).* Zagreb: Matica hrvatska: V–XVIII.
- ČAČE, Slobodan. 2009. "Najstarija naseljenost otoka Vrgade i prvi spomen njegova imena". *Toponimija otoka Vrgade.* Zadar: Centar za jadranska onomastička istraživanja Sveučilišta u Zadru: 61–68.
- DAMJANOVIĆ, Stjepan (ur.). 2011. *Rasprave i članci: Blaž Jurišić i Mate Hraste. Stojljeća hrvatske književnosti* (priredio: J. Lisac). Zagreb: Matica hrvatska.
- DAMJANOVIĆ, Stjepan. 2016. *Izvori i rukavci.* Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- FINKA, Božidar. 1992. "Dijalektološka djelatnost Blaža Jurišića". *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 43–50.
- GRBIN, Nedo. 1992. "Jurišićeva obrada glagoljskih spomenika otoka Vrgade". *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 67–71.
- GRGIN, Tomislav. 1992. "Blaž Jurišić pisac prvoga objavljenoga znanstvenog djela naše psihologije". *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 73–75.
- HAM, Sanda. 2006. *Povijest hrvatskih gramatika.* Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- JURIŠIĆ, Blaž. 1944. *Hrvatska slovnica.* Zagreb: Matica hrvatska.

- JURIŠIĆ, Blaž. 1953. "Starohrvatska imena dvaju naših otoka". *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 235–251.
- JURIŠIĆ, Blaž. 1962. "Glagoljski spomenici otoka Vrgade". *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: 85–185.
- JURIŠIĆ, Blaž. 1966. *Rječnik govora otoka Vrgade – I. dio*. Zagreb: JAZU.
- JURIŠIĆ, Blaž. 1973. *Rječnik govora otoka Vrgade – II. dio*. Zagreb: JAZU.
- JURIŠIĆ, Blaž. 1992. *Hrvatska slovnica* (pretpisak). Zagreb: Matica hrvatska.
- JURIŠIĆ, Šimun. 2007. "Blaž Jurišić kao književni kroničar i kritičar". *Hrvatska revija: dvomjesečnik Matice hrvatske* 7, 3: 127–130.
- KOS, Lucijan. 1992. "Prinosi upoznavanju povijesti otoka Vrgade". *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 87–102.
- LISAC, Josip. 1992. "Blaž Jurišić i Ivan Goran Kovačić". *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 77–86.
- LISAC, Josip. 1994. *Hrvatski jezik i njegovi proučavatelji*. Split: Književni krug.
- LISAC, Josip. 2000. "Lingvistički rad Blaža Jurišića". *Dubrovnik*, 11 (3/4): 357–362.
- LISAC, Josip. 2011. "Predgovor". *Rasprave i članci: Blaž Jurišić i Mate Hraste. Stoljeća hrvatske književnosti*. Zagreb: Matica hrvatska: 11–21.
- LISAC, Josip. 2011. "Hrvatski jezik prije stotinjak godina, Ivo Andrić i Blaž Jurišić". *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 37 (2): 443–449.
- LISAC, Josip. 2014. "Antun Nizeteo i Blaž Jurišić". *Zadarska smotra* LXIII, 3: 151–157.
- LISAC, Josip. 2016. *Dijalektološki i jezičnopovijesni ogledi*. Zagreb: Matica hrvatska.
- RAKO, Biserka. 1992. "Popis radova dra Blaža Jurišića". *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 25–35.
- STEPANIĆ, Željko. 2005. "Hrvatsko pomorsko nazivlje od početaka do polovice 19. stoljeća". *Naše more* 52, 5–6: 248–257.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 1974. "Blaž Jurišić (1891–1974)". *Slovo* 24: 233–235.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 1992. "Blaž Jurišić u ogledalu onomastičkih istraživanja". *Blaž*

- Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 51–59.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 1993. “Blaž Jurišić (1891–1974)”. *Portreti hrvatskih jezikoslovaca*. Zagreb: Hrvatski radio: 231–238.
- VINCE, Zlatko. 1992. “Životni put Blaža Jurišića”. *Blaž Jurišić (1891 – 1974). Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Život i djelo Blaža Jurišića održanoga u Vrgadi 13. srpnja 1991.* Gl. ur. Šime Batović. Zadar: Matica hrvatska – Ogranak Zadar: 17–24.

BLAŽ JURIŠIĆ AS A LINGUISTIC EXAMPLE OF CONNECTION BETWEEN CROATIAN WITH EUROPEAN CULTURES

LINA MALEK

SUMMARY

Blaž Jurišić from the island of Vrgada undoubtedly contributed to the Croatian culture and science of the 20th century. Therefore, the paper aims to give a brief overview of Jurišić's life and work according to the available relevant literature and, based on what was presented, try to place Jurišić in the European context. Many scientists and experts have dealt with Jurišić's work and, most of all, Prof. Josip Lisac. Jurišić thus proved to be a connoisseur of comparative linguistics (in the young grammar tradition), capable of being the first to apply the principles of European science to the description of Croatian grammar (1944, 1992). He was also an excellent dialectologist who skillfully placed the hard work on studying his native Vrgada island's speech in a comparative dialectological framework (1966, 1973). He was also the editor of the Croatian journal *Matica hrvatska* (1930-1941) for several years. Jurišić also gained significant merit in studying Croatian terminology, including maritime affairs, an important activity for Croatian culture, economy and international communication. Therefore, based on the paper, it is justified to say that Blaž Jurišić belongs to the Croatian and a broader European cultural and scientific context.

KEYWORDS:

*Blaž Jurišić, Croatian language,
Croatian culture, linguistics*

